

وزارت معارف

تعلیم و تربیه اسلامی

صنف سوم

«مذهب جعفری»

تعلیم و تربیه اسلامی صنف سوم "مذهب جعفری"

سال چاپ: ۱۳۹۸ هـ . ش.

سرود ملی

دا وطن افغانستان دی
کور د سولې کور د تورې
دا وطن د ټولو کور دی
د پښتون او هزاره وو
ورسره عرب، گوجر دي
براهوي دي، قزلباش دي
دا هېواد به تل ځلیږي
په سینه کې د آسیا به
نوم د حق مو دی رهبر

دا عزت د هر افغان دی
هر بچی یې قهرمان دی
د بلوڅو د ازبکو
د ترکمنو د تاجکو
پامیریان، نورستانیان
هم ایماق، هم پشه یان
لکه لمر پر شنه آسمان
لکه زړه وي جاویدان
وایو الله اکبر وایو الله اکبر

بسم الله الرحمن الرحیم

وزارت معارف

تعلیم و تربیهٔ اسلامی

صنف سوم

مذهب جعفری

سال چاپ ۱۳۹۸ هـ. ش.

مشخصات کتاب

مضمون: تعلیم و تربیۀ اسلامی (مذهب جعفری)

مؤلفان: گروه مؤلفان کتاب‌های درسی دیپارتمنت جعفری نصاب تعلیمی

ویراستاران: اعضای دیپارتمنت ویراستاری و ایدیت زبان دری

صنف: سوم

زبان متن: دری

انکشاف دهنده: ریاست عمومی انکشاف نصاب تعلیمی و تألیف کتب درسی

ناشر: ریاست ارتباط و آگاهی عامۀ وزارت معارف

سال چاپ: ۱۳۹۸ هجری شمسی

مکان چاپ: کابل

چاپ‌خانه:

ایمیل آدرس: curriculum@moe.gov.af

پیام وزیر معارف

اقرأ باسم ربک

سپاس و حمد بیکران آفریدگار یکتایی را که بر ما هستی بخشید و ما را از نعمت بزرگ خواندن و نوشتن برخوردار ساخت، و درود بی‌پایان بر رسول خاتم- حضرت محمد مصطفی ﷺ که نخستین پیام الهی بر ایشان «خواندن» است.

چنانچه بر همه‌گان هویداست، سال ۱۳۹۷ خورشیدی، به نام سال معارف مسمی گردید. بدین ملحوظ نظام تعلیم و تربیت در کشور عزیز ما شاهد تحولات و تغییرات بنیادینی در عرصه‌های مختلف خواهد بود؛ معلم، متعلم، کتاب، مکتب، اداره و شوراهای والدین، از عناصر شش‌گانه و اساسی نظام معارف افغانستان به شمار می‌روند که در توسعه و انکشاف آموزش و پرورش کشور نقش مهمی را ایفا می‌نمایند. در چنین برهه سرنوشت‌ساز، رهبری و خانوادۀ بزرگ معارف افغانستان، متعهد به ایجاد تحول بنیادی در روند رشد و توسعه نظام معاصر تعلیم و تربیت کشور می‌باشد.

از همین‌رو، اصلاح و انکشاف نصاب تعلیمی از اولویت‌های مهم وزارت معارف پنداشته می‌شود. در همین راستا، توجه به کیفیت، محتوا و فرایند توزیع کتاب‌های درسی در مکاتب، مدارس و سایر نهادهای تعلیمی دولتی و خصوصی در صدر برنامه‌های وزارت معارف قرار دارد. ما باور داریم، بدون داشتن کتاب درسی باکیفیت، به اهداف پایدار تعلیمی در کشور دست نخواهیم یافت.

برای دستیابی به اهداف ذکرشده و نیل به یک نظام آموزشی کارآمد، از آموزگاران و مدرسان دلسوز و مدیران فرهیخته به‌عنوان تربیت کننده‌گان نسل آینده، در سراسر کشور احترامانه تقاضا می‌گردد تا در روند آموزش این کتاب درسی و انتقال محتوای آن به فرزندان عزیز ما، از هر نوع تلاشی دریغ نورزیده و در تربیت و پرورش نسل فعال و آگاه با ارزش‌های دینی، ملی و تفکر انتقادی بکوشند. هر روز علاوه بر تجدید تعهد و حس مسؤولیت پذیری، با این نیت تدریس راآغاز کنند، که در آیندۀ نزدیک شاگردان عزیز، شهروندان مؤثر، متمدن و معماران افغانستان توسعه یافته و شکوفا خواهند شد.

همچنین از دانش آموزان خوب و دوست داشتنی به مثابه ارزشمندترین سرمایه‌های فردای کشور می‌خواهم تا از فرصت‌ها غافل نبوده و در کمال ادب، احترام و البته کنجکاوی علمی از درس معلمان گرامی استفادۀ بهتر کنند و خوشه چین دانش و علم استادان گرامی خود باشند.

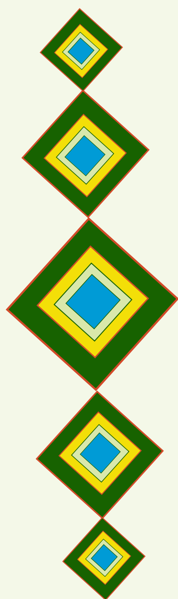
در پایان، از تمام کارشناسان آموزشی، دانشمندان تعلیم و تربیت و همکاران فنی بخش نصاب تعلیمی کشور که در تهیه و تدوین این کتاب درسی مجدانه شبانه روز تلاش نمودند، ابراز قدردانی کرده و از بارگاه الهی برای آن‌ها در این راه مقدس و انسان‌ساز موفقیت استدعا دارم.

با آرزوی دستیابی به یک نظام معارف معیاری و توسعه یافته، و نیل به یک افغانستان آباد و مترقی دارای شهروندان آزاد، آگاه و مرفه.

دکتور محمد میرویس بلخی

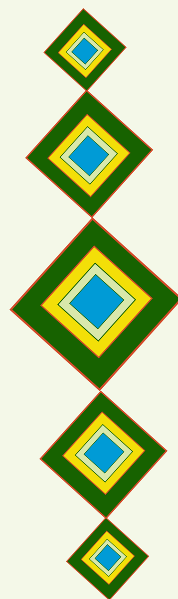
وزیر معارف

فهرست مطالب

فصل اول

عقاید

اصول دین

هدف: شناخت اصول دین

پرسش‌ها

۱– آیا می‌دانید اصول دین چند و کدام‌ها اند؟

۲– آیا می‌توانید اصول دین را توضیح دهید؟

اصول دین پنج است

اول توحید: خداوند ﷻ یکی است، شریک و مانند ندارد. هر کسی که به یگانه‌گی خداوند ﷻ ایمان نداشته باشد، مسلمان نیست.

دوم عدل: یعنی خداوند توانا ﷻ عادل است و ظالم نیست. مسلمانان به عدالت خداوند ﷻ ایمان دارند. ما ایمان داریم که خداوند ﷻ به هیچ‌کسی ظلم نمی‌کند و همه کارهای او بر اساس عدالت می‌باشد.

سوم نبوت: خداوند ﷻ پیامبران زیادی را برای راهنمایی بشر فرستاده است. ما به همه پیامبران خداوند ﷻ ایمان داریم.

پیامبر ما حضرت محمد مصطفی ﷺ می‌باشد. کسی که به نبوت حضرت محمد ﷺ ایمان نیاورده باشد، مسلمان نیست.

چهارم امامت: بعد از پیامبر اسلام، دوازده امام از خانوادهٔ پیامبر ﷺ برای بیان عقاید، احکام و اخلاق اسلامی وظیفه داشته اند.

پنجم معاد: انسان‌ها بعد از مردن دوباره زنده می‌شوند و کارهای که آن‌ها در دنیا انجام داده اند در روز قیامت حساب می‌شود. معاد از اصول دین اسلام است و هر کسی که به معاد ایمان نداشته باشد، مسلمان نیست.

فعالیت

شاگردان، دو نفری در بارهٔ اصول دین از همدیگر سؤال و جواب نمایند.

ارزیابی

۱- مفهوم توحید چیست؟

۲- مفهوم معاد چیست؟ توضیح دهید.

۳- در بارهٔ عدل آنچه می‌دانید، بیان کنید.

۴- در بارهٔ نبوت و امامت چه می‌دانید؟

کارخانه‌گی

شاگردان، اصول دین را به ترتیب حفظ کنند.

کلمۀ طیبه

هدف: درست خواندن و دانستن مفهوم کلمۀ طیبه

پرسش‌ها

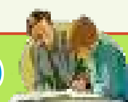
۱– آیا کلمۀ طیبه را گفته می‌توانید؟

۲– آیا مفهوم کلمۀ طیبه را می‌دانید؟

انسان با گفتن کلمۀ طیبه «لَااِلَهَ اِلاَّ اللّٰه مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللّٰهِ» مسلمان می‌شود. معنای آن این است که: «هیچ معبودی نیست جز خدای تعالی و حضرت محمد ﷺ فرستاده و رسول خداوند جل جلاله است.»

انسان با گفتن کلمۀ طیبه از پیروی هر دین باطل دوری می‌کند و تنها به خدای یگانه که خالق همه موجودات است، ایمان می‌آورد. به نبوت حضرت محمد ﷺ که خاتم پیامبران است اقرار می‌کند. کسی که به کلمۀ طیبه ایمان بیاورد، از

دینی پیروی می‌کند که خداوند ﷻ توسط حضرت محمد ﷺ برای هدایت بشر فرستاده است. دین اسلام یک دین کامل است که تا روز قیامت باقی است. بعد از دین اسلام، دین دیگری از طرف خداوند ﷻ نیامده و نمی‌آید. دین اسلام برای دنیا وآخرت ما برنامه دارد. هر جامعه‌یی که به دین اسلام به خوبی عمل کند در دنیا و آخرت خوش بخت خواهد شد.

فعالیت

شاگردان، کلمهٔ طیبه و معنای آن را در گروه‌ها بخوانند.

ارزیابی

۱- کی می‌تواند کلمهٔ طیبه را بخواند؟

۲- کی می‌تواند معنای کلمهٔ طیبه را بگوید؟

کارخانه‌گی

شاگردان، کلمهٔ طیبه را با معنای آن حفظ کنند.

توحید

هدف: آشنایی با مفهوم توحید

پرسش‌ها

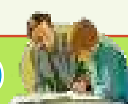
۱– در تصویرهای بالا چه چیز را می‌بینید؟

۲– خالق گل ها، شگوفه‌ها و میوه‌ها کیست؟

اولین اصل از اصول پنجگانه ، توحید است. توحید، یعنی ایمان به خدای یگانه. ما مسلمانان به خدای یکتا ایمان داریم.

آیا می‌دانید که شگوفه‌های درختان و میوه‌ها را چه کسی آفریده است. چه کسی می‌تواند گل‌های به این زیبایی و قشنگی را بیافریند؟ خداوند دانا و توانا است. همهٔ موجودات را خداوند آفریده است. خداوند ﷻ زمین، آسمان، آفتاب و ستاره‌ها را آفریده است. خداوند ﷻ نعمت‌های زیادی به ما داده است. آب، غذاها و میوه‌های خوش‌مزه‌یی را که ما می‌خوریم، خداوند ﷻ آفریده است. خداوند ﷻ به ما پدر و

مادر مهربان داده است که از ما نگهداری می‌کنند. خداوند مهربان، بنده‌گان خود را خیلی دوست دارد. خداوند ﷻ پیامبران خود را فرستاده است، تا راه صحیح زنده‌گی را به انسان‌ها نشان دهند.

فعالیت

شاگردان، در گروه‌ها، در بارۀ نعمت‌های خداوند ﷻ صحبت کنند.

ارزیابی

مفهوم توحید چیست؟

آیا می‌توانید بعضی از نعمت‌های خداوند ﷻ را بشمارید؟

کارخانه‌گی

شاگردان، مفهوم توحید را حفظ کنند؟

عدل الهی

هدف: آشنایی بیشتر با عدالت خداوند جل جلاله

پرسش‌ها

۱– آیا مفهوم عدل الهی را می‌دانید؟

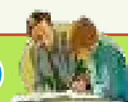
۲– آیا می‌دانید که خداوند عادل است و به کسی ظلم نمی‌کند؟

دومین اصل از اصول پنج‌گانه، عدل الهی است. ما عقیده داریم که خداوند بزرگ، عادل است و به هیچ‌کس ظلم نمی‌کند. کسی که بر دیگران ظلم می‌کند، یا به خاطر جهل و نادانی است و نمی‌داند که ظلم کار بدی است و یا به خاطر این است که می‌خواهد با ظلم چیزی را به دست بیاورد که به آن نیاز دارد؛ اما خداوند بزرگ همه چیزرا می‌داند و احتیاج به هیچ چیزی هم ندارد؛ پس هیچ وقت به کسی ظلم نمی‌کند.

خداوند مهربان در قرآن‌کریم بارها فرموده است که خداوند انسان‌های عادل را دوست دارد. درسورهٔ (مائده آیه۴۲) می‌فرماید: خداوند عدالت پیشه‌گان را دوست دارد.

در سورهٔ آل عمران/۵۷ می‌فرماید: (وَاللّٰهُ لاَ یُحِبُّ الظّٰالِمِینَ؛ یعنی خداوند ظالمین را دوست ندارد.)

از اینجا می‌آموزیم که عدالت کار بسیار خوبی است و بنده‌گان خوب خداوند باید با عدل و انصاف با مردم رفتار کنند. ظلم کار بسیار بدی است و بنده‌گان خداوند باید از آن دوری نمایند.

فعالیت

شاگردان، در گروه‌ها راجع به عدل الهی باهم صحبت کنند.

ارزیابی

۱– کی مفهوم درست عدل الهی را گفته می‌تواند؟

۲– آیا می‌توانید دلیل عادل بودن خداوند جل جلاله توضیح دهید؟

کارخانه‌گی

شاگردان، آیت قرآنی متن درس را با ترجمه حفظ کنند.

پیامبران الهی

هدف: آشنایی با پیامبران الهی

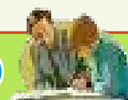
پرسش

به نظر شما، خداوند جل‌جلاله پیامبران را برای چه فرستاده است؟

سومین اصل از اصول پنجگانه، نبوت است. نبوت، یعنی این‌که خداوند بزرگ پیامبران خود را برای رهنمایی انسان‌ها فرستاده است. خداوند در حدود یک صد و بیست و چهار هزار پیامبر را از اول تاریخ بشر تا کنون مبعوث نموده است که اولین آن‌ها حضرت آدم علیه‌السلام و آخرین آن‌ها حضرت محمد مصطفی صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم می‌باشد. ما به همهٔ پیامبران الهی ایمان داریم.

خداوند جل‌جلاله چون بنده‌گان خود را دوست دارد، نمی‌خواهد آن‌ها گمراه شوند و به همین خاطر پیامبران را که بهترین و کامل‌ترین انسان‌ها استند در میان آن‌ها می‌فرستد و دین خود را که بهترین راه زنده‌گی است، توسط پیامبران به مردم

آموزش می‌دهد. حضرت محمد مصطفی ﷺ پیامبر گرامی اسلام است. حضرت محمد ﷺ خاتم پیامبران و بهترین آن‌ها است. ایشان از همهٔ انسان‌ها شریف‌تر و گرامی‌تر است و در اخلاق، کمال و بزرگی کسی به او نمی‌رسد.

فعالیت

شاگردان، به چند گروه تقسیم شوند. هر گروه دو سؤال از متن درس تهیه کند؛ سپس نمایندهٔ هر گروه در صنف از اعضای گروه‌های دیگر بپرسد. معلم نمرات هر گروه را بر روی تخته ثبت نموده و در آخر، گروه‌ها را بر اساس جواب‌هایی که داده‌اند، نمره بدهد.

ارزیابی

۱– خداوند ﷻ در حدود..... پیامبر فرستاده است.

۲– خداوند ﷻ پیامبران را برای چه فرستاده است؟

کارخانه‌گی

شاگردان، متن درس را یک بار در کتابچه‌های خود بنویسند.

کتاب‌های آسمانی

هدف: آشنایی با کتاب‌های آسمانی

پرسش

آیا می‌دانید که کتاب‌های آسمانی کدام‌ها اند؟

خداوند مهربان برای هدایت انسان‌ها کتاب هایی را بر پیامبران خود نازل کرده است. کتاب‌های که از طرف خداوند ﷻ آمده است، به نام کتاب‌های آسمانی و صحیفه‌ها یاد می‌شوند.

کتاب های آسمانی عبارتند از:

۱– تورات بر حضرت موسی ؑ نازل گردید.

۲– زبور بر حضرت داوود ؑ نازل شده است.

۳– انجیل بر حضرت عیسی ؑ نازل گردید.

۴– قرآن کریم بر حضرت محمد مصطفی ﷺ نازل شده است.

صحیفه‌های هم بر بعضی از پیامبران؛ چون: حضرت آدم ؑ، حضرت نوح ؑ و حضرت ابراهیم ؑ و بعضی پیامبران دیگر

از طرف خداوند ﷻ نازل گردیده است.

فعالیت

شاگردان، در گروه‌ها، دربارۀ کتاب‌های آسمانی صحبت کنند.

ارزیابی

۱– انجیل بر کدام پیامبر نازل شده است؟

۲– تورات کتاب حضرت..... است.

۳– زبور بر کدام پیامبر فرستاده شد؟

۴– کدام کتاب برای حضرت محمد ﷺ نازل گردید؟

کارخانه‌گی

شاگردان، نام پیامبران و کتاب‌های آسمانی را که بر آن‌ها نازل شده است حفظ کنند.

نبی رحمت

هدف: آشنایی بیشتر با شخصیت نبی رحمت، پیامبر بزرگ اسلام ﷺ

پرسش‌ها

۱– در بارهٔ پیامبر اکرم ﷺ چه می‌دانید؟

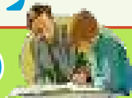
۲– آیا می‌دانید که چگونه بر پیامبر اکرم ﷺ صلوات بفرستید؟

پیامبر بزرگوار ما، حضرت محمد مصطفی ﷺ از دوران کودکی یک انسان پاک، درستکار و مهربان بود. خداوند جل جلاله او را به پیامبری انتخاب کرد و پیام‌های خود را برای او فرستاد تا به همه انسان‌ها برساند. همیشه انسان‌ها را به نیکی و نیکوکاری دعوت می‌کرد.

حضرت محمد ﷺ قبل از آن‌که به پیامبری انتخاب شود، در میان مردم به امانتداری و صداقت مشهور بود. همهٔ مردم به آن حضرت، محمد امین (امانتدار) می‌گفتند. خانه‌اش پر از امانت مردم بود. ایشان به حضرت علی علیه السلام وظیفه داد تا

امانت‌های مردم را به صاحبانش برگرداند.

ما پیامبر خود را خیلی دوست داریم و همیشه از او با احترام و بزرگی یاد می‌کنیم. خداوند بزرگ و فرشته‌گان بر او صلوات فرستاده است. خداوند جل جلاله به ما نیز دستور داده است تا بر او صلوات بفرستیم[1]. ما هم هرگاه نام مبارک آن حضرت را می‌شنویم، بر اوصلوات می‌فرستیم: اَللهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّد وَ آلِ مُحَمَّدٍ.

فعالیت

شاگردان، درس را در گروه‌های سه نفری بین خود به نوبت بخوانند.

ارزیابی

۱– پیامبر گرامی اسلام، پیش از پیامبری به چه نام شهرت داشت؟

۲– چرا به پیامبر گرامی اسلام، صلوات می‌فرستیم؟

کارخانه‌گی

شاگردان، ذکر صلوات را حفظ کنند.

---

۱. إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِکَتَهُ یُصَلُّونَ عَلَی النَّبِیِّ یَا أَیُّهَا الَّذِینَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَیْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِیمًا (احزاب/۵۶)

امامت

هدف: آشنایی بیشتر با مفهوم امامت و شناخت امامان

پرسش‌ها

۱– آیا مفهوم امامت را می‌دانید؟

۲– آیا می‌دانید که امامان چند نفر اند؟

خداوند جل‌جلاله پیامبر خود را فرستاد و قرآن کریم که شامل همه مسایل دینی است بر او نازل کرد تا انسان‌ها را راهنمایی کند. پیامبر گرامی اسلام مدت بیست و سه سال، تلاش نمود و دین خداوند جل‌جلاله را به بنده گانش ابلاغ کرد.

خداوند جل‌جلاله توسط پیامبر گرامی اسلام، دوازده امام معصوم را وظیفه داده اند تا مسایل دینی را بعد از وفات رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم به نوبت برای مردم بیان کنند. رسول گرامی اسلام بارها فرموده است: من دو چیز با ارزش را در میان شما باقی

می‌گذارم: کتاب خدا و عترتم (یعنی اهل بیتم) و اگر از آن دو فاصله نگیرید هرگز گمراه نمی‌شوید. امامان معصوم دوازده نفر اند که اول آن‌ها امام علی علیه‌السلام و آخر آن‌ها حضرت مهدی امام زمان علیه‌السلام است.

۱. امام علی علیه‌السلام

۲. امام حسن علیه‌السلام

۳. امام حسین علیه‌السلام

۴. امام زین العابدین علیه‌السلام

۵. امام محمد باقر علیه‌السلام

۶. امام جعفر صادق علیه‌السلام

۷. امام موسی کاظم علیه‌السلام

۸. امام رضا علیه‌السلام

۹. امام محمد تقی علیه‌السلام

۱۰. امام علی النقی علیه‌السلام

۱۱. امام حسن عسکری علیه‌السلام

۱۲. امام مهدی (عج)

فعالیت

شاگردان، در گروه‌ها بحث کنند.

مفهوم امامت چیست؟

پیامبر اسلام ﷺ برای ما کدام دو چیز را به جا گذاشته است؟

ارزیابی

۱– امامان بعد از پیامبر ﷺ چه وظیفه داشتند؟

۲– دوازده امام را نام ببرید.

کارخانه‌گی

شاگردان، نام دوازده امام را در کتابچه‌های خود بنویسند و حفظ کنند.

امامان خود را بشناسیم۱

هدف: آشنایی بیشتر با امام اول – چهارم

پرسش‌ها

دربارۀ دوازده امام چه می‌دانید؟

در بارۀ امام علی علیه‌السلام چه می‌دانید؟

امام اول: حضرت امام علی علیه‌السلام نام پدرش ابی‌طالب، نام مادرش فاطمه بنت اسد، محل تولد شان کعبه، محل دفن شان نجف اشرف.

امام دوم: امام حسن مجتبی علیه‌السلام نام پدرش امام علی علیه‌السلام، نام مادرش فاطمه زهرا علیها‌السلام بنت رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم محل تولد مدینه، محل دفن بقیع مدینه.

امام سوم: حضرت امام حسین علیه‌السلام نام پدرش امام علی علیه‌السلام، نام مادرش فاطمه زهرا بنت رسول الله محل تولد مدینه، محل دفن کربلاء.

امام چهارم: حضرت امام زین العابدین علیه‌السلام نام پدرش امام حسین علیه‌السلام، نام مادرش شهر بانو، محل تولد مدینه،

محل دفن مدینه.

فعالیت

۱– شاگردان، نام چهار امام و نام پدر و مادر ایشان را از هم‌یگر بپرسند و جواب دهند.

۲– در گروه‌ها پیرامون محل تولد چهار امام معصوم علیهم‌السلام با هم صحبت کنند.

ارزیابی

۱– کی می‌تواند نام مادر، پدر و جای تولد امام اول را بگوید؟

۲– نام پدر و مادر امام دوم چه بود؟

۳– آیا محل تولد و محل دفن امام سوم را گفته می‌توانید؟

۴– کی در بارۀ امام چهارم معلومات می‌دهد؟

کارخانه‌گی

شاگردان، نام چهار امام، نام پدر و مادر، محل تولد و دفن ایشان را حفظ کنند.

امامان خود را بشناسیم۲

هدف: آشنایی بیشتر با امام پنجم – هشتم

پرسش‌ها

درباره دوازده امام چه می‌دانید؟

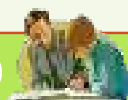
در بارۀ امام سجاد علیه‌السلام چه می‌دانید؟

امام‌پنجم: امام‌محمّدباقر علیه‌السلام نام‌پدرش امام‌زین‌العابدین علیه‌السلام، نام مادرش فاطمه بنت امام حسن، محل تولد مدینه، محل دفن مدینه.

امام ششم: حضرت امام جعفر صادق علیه‌السلام نام پدرش امام محمّدباقر علیه‌السلام، نام مادرش ام فروه، محل تولد شان مدینه، محل دفن مدینه.

امام هفتم: حضرت امام موسی کاظم علیه‌السلام پدرش امام جعفر صادق، مادرش حمیده، محل تولد مدینه، محل دفن کاظمین، مدت عمر ۵۵ سال.

امام هشتم: حضرت امام رضا علیه‌السلام پدرش امام موسی کاظم علیه‌السلام، مادرش نجمه. محل تولد مدینه، محل دفن مشهد مقدس، مدت عمر ۵۵ سال.

فعالیت

۱– شاگردان، نام چهار امام ونام پدر و مادرایشان را از هم‌یگر بپرسند و جواب دهند.

۲– شاگردان، در گروه‌ها راجع به محل تولد چهار امام معصوم علیه‌السلام با هم صحبت کنند.

ارزیابی

۱– کی می‌تواند نام مادر، پدر و جای تولد امام پنجم را بگوید؟

۲– نام پدر و مادر امام ششم چه بود؟

۳– آیا محل تولد و محل دفن امام هفتم را گفته می‌توانید؟

۴– کی در بارۀ امام هشتم معلومات می‌دهد؟

کارخانه‌گی

شاگردان، نام، نام پدر ومادر ومحل تولد و دفن چهار امام علیه‌السلام را حفظ کنند.

امامان خود را بشناسیم ۳

هدف: آشنایی بیشتر با امام نهم – دوازدهم

پرسش

آیا در بارۀ امام نهم و دهم چیزی می‌دانید؟

امام نهم: حضرت امام محمّد تقی علیه‌السلام نام پدرشان امام رضا علیه‌السلام، نام مادرشان سبیکه، محل تولد مدینه ، محل دفن کاظمین.

امام دهم: حضرت امام علی النقی علیه‌السلام نام پدرشان امام محمّد تقی، نام مادرشان سمانه، محل تولد مدینه، محل دفن سامرا.

امام یازدهم: امام حسن عسکری علیه‌السلام نام پدرشان امام علی النقی علیه‌السلام، نام مادرشان سلیل، محل تولدش مدینه، محل دفن سامرا.

امام دوازدهم: حضرت مهدی(عج) نام پدرشان امام حسن عسکری علیه‌السلام، نام مادرشان نرجس، محل تولد سامرا، تاهنوز

به امر خدا ﷻ زنده است و روزی به امر خدای متعال نمایان خواهد شد وجهان را پر از عدل وداد خواهد کرد.

فعالیت

۱– شاگردان، نام چهار امام ونام پدر و مادر ایشان را از همدیگر بپرسند و جواب دهند.

۲– شاگردان، در مورد محل تولد چهار امام معصوم علیه‌السلام با هم صحبت کنند.

۳– شاگردان، دربارۀ امام زمان در گروه‌ها باهم صحبت کنند.

ارزیابی

۱– نام و نام پدر امام نهم، دهم و یازد هم چیست؟

۲– نام و نام مادر امام دوازدهم را بگویید.

کارخانه‌گی

شاگردان، نام، نام پدر و مادر و محل تولد چهار امام علیهم‌السلام را از متن درس حفظ کنند.

عالم برزخ

هدف: آشنایی با عالم برزخ

پرسش

آیا در بارهٔ عالم برزخ چیزی شنیده اید؟

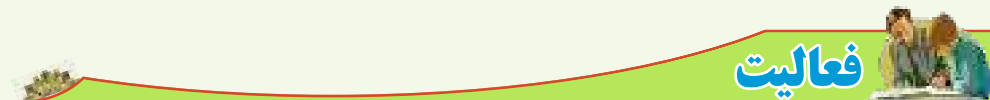
انسان با مرگ نابود نمی شود. زمانی که از دنیا می‌رود تا روز قیامت درجهان دیگری به نام عالم برزخ زنده‌گی می کند.

عالم برزخ ازعالم غیب است که به چشم دیده نمی شود جایی است که ارواح مرده گان در انتظار قیامت و حساب دهی تا آن روز در آنجا به سر می‌برند. انسان‌ها وقتی که می‌میرند روح شان از بدن جدا شده و در عالم برزخ به زنده‌گی خویش ادامه می‌دهند.

روایاتی از پیامبر صلی الله علیه وآله وسلم، نقل شده است که انسان‌های مرده در عالم برزخ یا نیک بخت استند؛ یعنی در دنیا گناه کمتری کرده ویا هیچ گناه نکرده اند، درآن عالم در ناز و نعمت برزخی

زنده‌گی می‌کنند که جای شان را به نام «بهشت برزخی» یاد می‌کنند؛ ولی انسان‌هایی که گناه زیاد کرده و بخشیده نشده اند در «جهنم برزخی» قرار می‌گیرند.

انسان‌های برزخی در انتظار هدیه‌های بازمانده گان شان استند. اگر یکی از بازمانده گان، خیراتی بدهد یا قرآن و صلواتی قرائت کند و ثواب آن را به ارواح اموات هدیه کند آن‌ها خوشنود می‌شوند و مورد رحمت خداوند جل جلاله قرار می‌گیرند.

فعالیت

شاگردان، راجع به عالم برزخ در گروه‌ها بحث کنند.

ارزیابی

۱– بهشت برزخی چیست ؟

۲– دوزخ برزخی چیست؟

کارخانه‌گی

شاگردان، آنچه را که پیامبر اسلام در مورد عالم برزخ گفته است، در کتابچه‌های خود بنویسند.

معاد

هدف: آشنایی با مفهوم معاد

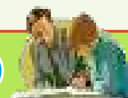
پرسش‌ها

۱- آیا مفهوم معاد را می‌دانید؟

۲- آیا می‌دانید که خداوندﷻ در روز قیامت به نیکوکاران و بدکاران چه پاداش می‌دهد؟

پنجمین اصل از اصول دین معاد است. معاد، یعنی زنده‌شدن در روز قیامت. خداوندﷻ انسان‌ها را بعد از مرگ در روز معینی دوبارهٔ زنده می‌کند. نام آن روز قیامت است. خداوند عادل است و به کسی ظلم نمی‌کند، در روز قیامت نیکوکاران را پاداش نیک و بدکاران و گناه‌کاران را عذاب می‌دهد. در آن روز، نیکوکاران بسیار خوشحال و از نتیجه اعمال خود راضی می‌باشند؛ ولی گناهکاران غمگین و ناراحت می‌باشند. در روز قیامت نیکوکاران و گناه‌کاران نتیجه کارهای خود را

می‌بینند. نیکوکاران باعزت و احترام به بهشت می‌روند، جایی که هر نوع نعمت های الهی در آن وجود دارد. ولی جهنم که جای گناهکاران است، پر از آتش است و جهنمی‌ها در آن به بدترین عذاب‌ها گرفتارمی‌باشند؛ پس ما باید بکوشیم تا به دستورهای دین مبین اسلام به خوبی عمل کنیم، تا از بنده‌گان خوب خداوند جلّ جلاله بوده و در روز قیامت شاد و خوشحال باشیم و از نعمت‌های بهشتی بهره‌مند گردیم.

فعالیت

شاگردان، به سه دسته تقسیم شوند. دستهٔ اول در مورد روز قیامت، دستهٔ دوم در بارهٔ بهشت و دسته سوم، پیرامون جهنم، آنچه آموخته اند را تشریح کنند.

ارزیابی

۱- معاد چیست؟

۲- در قیامت با نیکوکاران چگونه رفتار می‌شود؟

۳- خداوند در روز قیامت به بدکاران چه پاداش می‌دهد.

کارخانه‌گی

شاگردان، در بارهٔ معاد دو جمله بنویسند.

جهان غیب

هدف: آشنایی با معنای غیب و ایمان به امور غیبی

پرسش

آیا می‌دانید که غیب چیست؟

مخلوقات خداوند ﷻ خیلی زیاد است. ما برخی از مخلوقات خداوند ﷻ را در اطراف خود می‌بینیم . از طرف دیگر، مخلوقات خداوند تنها چیزهایی نیست که ما می‌توانیم ببینیم؛ بلکه خداوند ﷻ خیلی از موجودات را طوری آفریده است که انسان نمی‌تواند آن‌ها را ببیند. چیزهایی را که وجود دارند انسان نمی‌تواند آن‌ها را در این جهان با چشم ببیند، غیبی می‌گویند چون از نظر انسان ناپیدا است. خداوند ﷻ توسط پیامبران خود ما را از این موجودات غیبی باخبر ساخته است. ما مسلمانان به این موجودات غیبی ایمان داریم؛ طور مثال: موجودات زیر از چشم ما غایب اند؛ ولی ما به وجود آن‌ها

ایمان داریم:

۱– ملائکه (گرچه ملائکه خیلی زیاد است؛ ولی مشهورترین آن‌ها عبارتند از: جبرئیل، میکائیل، عزرائیل و اسرافیل.

۲– جن

۳–عالم برزخ

۴–روز قیامت

۵–بهشت و جهنم

فعالیت

شاگردان، در گروه‌های سه نفری، راجع به موجودات غیبی بحث کنند.

ارزیابی

۱– عالم غیب چیست؟

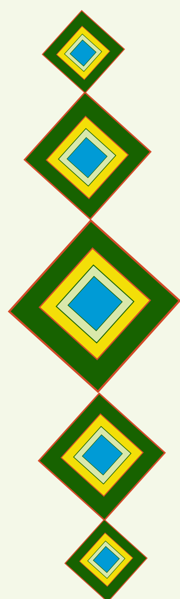
۲– ملائکه مشهور خداوند کدام اند؟

۳– موجوداتی را که ما به چشم دیده نمی توانیم و باید به آن‌ها ایمان داشته باشیم کدام‌ها اند؟

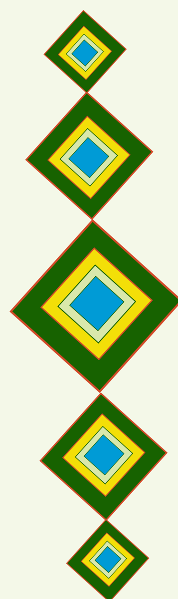
کارخانه‌گی

شاگردان، نام ملائکه مشهور را در کتابچه‌های خود بنویسند.

فصل دوم

احکام

فروع دین

هدف: آشنایی بیشتر با فروع دین

پرسش

آیا می‌دانید فروع دین چند تا است؟

فروع دین بدان از واجبات است
نماز و روزه و خُمس و زکات است
جهاد وامر به معروف، نهی منکر
تولی و تبـــــری، حج اکبــــر

فروع دین ده است:

۱– نماز: هر مسلمان بالغ وعاقل باید در یک شبانه روز به فرمان خدای متعال، پنج وقت نماز بجا آورد .

۲– روزه: هرمسلمان بالغ، عاقل و توانا باید در هر سال، ماه مبارک رمضان را به فرمان خدای متعال روزه بگیرد.

۳– خُمس: هرمسلمان بالغ و عاقل باید در سال یک مرتبه یک

پنجم آنچه از مصرف درآمد سالیانه‌اش اضافه شود، حساب کرده و آن را به مستحقان بدهد.

۴- زکات: هرمسلمان بالغ و عاقل باید در سال یک مرتبه از اموال معینی که در شرع تعیین شده به مستحقان آن بدهد .

۵- حج اکبر: هر مسلمان بالغ، عاقل اگر توانایی پیدا کند باید در عمر خود، یک مرتبه خانهٔ خدا را در مکهٔ مکرمه طبق دستور اسلام زیارت کند.

۶- جهاد: هر مسلمان بالغ، عاقل و توانا طبق دستور اسلام باید در راه خدا مبارزه کند.

۷- امر به معروف: هر مسلمان بالغ، عاقل و توانا باید دیگران را به کارهای نیک، طبق دستور اسلام امر وتشویق کند .

۸- نهی از منکر: هر مسلمان بالغ، عاقل و توانا باید دیگران را ازکارهای بد و خلاف دین اسلام، منع کند.

۹- تولی: هر مسلمان بالغ، عاقل باید با دوستان خداوند ﷻ و پیامبر ﷺ دوستی کند.

۱۰- تبری: هر مسلمان بالغ، عاقل باید با دشمنان خداوند ﷻ و پیامبر ﷺ دوست نباشد.

فعالیت

شاگردان، دو نفری درس را به نوبت بخوانند.

ارزیابی

فروع دین چند تا است؟ نام ببرید.

کارخانه‌گی

شاگردان، شعر فروع دین را حفظ کنند.

واجبات وضو

هدف: آشنایی با واجبات وضو

پرسش‌ها

- واجبات وضو یعنی چه؟
- به نظر شما، کدام کارهای وضو واجب است؟

پیش از نماز واجب است وضو کنیم. بعضی از کارها در وضو واجب است تا انجام بدهیم. اگر آن‌ها را انجام ندهیم وضو باطل می‌شود؛ مانند:

۱- نیت: هنگام وضو نیت می‌کنیم: وضو می‌کنم قربتاً الی الله. لازم نیست آن را با زبان بگوییم؛ بلکه ارادهٔ قلبی کفایت می‌کند.

۲- شستن صورت: طول آن از محل روییدن مو در پیشانی تا زیر زنخ و عرض آن به اندازهٔ بین شست و انگشت میانه است.

۳- شستن دست راست: از آرنج تا سر انگشتان.

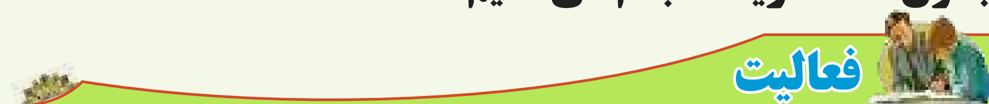
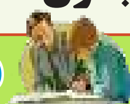
۴– شستن دست چپ: از آرنج تا سر انگشتان.

۵– مسح سر: پیش سر را از بالا به پایین با دست راست مسح می‌کنیم.

۶– مسح پاها: اول روی پای راست را از سر انگشتان تا بند پا با دست راست مسح کرده، سپس پای چپ را با دست چپ مسح می‌کنیم.

۷– ترتیب: همه اعمال وضو را به همین ترتیبی که گفته شد انجام می‌دهیم؛ یعنی از نیت و شستن صورت شروع می کنیم و با مسح پای چپ تمام می‌کنیم.

۸– موالات. یعنی تمام کارهای وضو را یکی بعد از دیگری و بدون فاصلهٔ زیاد انجام می‌دهیم.

فعالیت

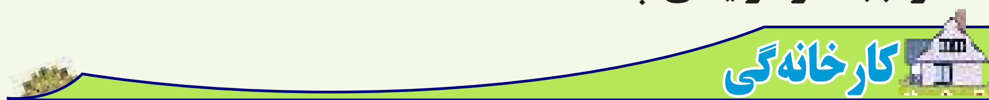
شاگردان، سه نفری درباره واجبات وضو صحبت کنند.

ارزیابی

۱– واجبات وضو کدام‌ها اند؟

۲– واجبات وضو یعنی چه؟

کارخانه‌گی

شاگردان، واجبات وضو را حفظ کنند.

مستحبات وضو

هدف: آشنایی با مستحبات وضو

پرسش‌ها

۱- آیا در مورد مستحبات وضو چیزی می‌دانید؟

۲- آیا می‌دانید در وضو کدام اعمال مستحب است؟

بعضی از اعمال در وضو مستحب است. مستحبات وضو به اعمالی گفته می‌شود که اگر آن را انجام دهیم ثواب دارد و اگر انجام ندهیم، وضو باطل نمی‌شود. برخی از مستحبات وضو را در اینجا می‌خوانیم:

۱- مسواک: قبل از وضو دندان های خود را مسواک می‌زنیم. پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم مسلمانان را تشویق می‌کرد که مسواک بزنند. حتی در یک حدیث می‌فرماید: اگر برای امتم باعث زحمت نمی‌شد، مسواک را قبل از هر نماز واجب می‌کردم.

۲- گفتن بسم‌الله: وضو را با گفتن (بسم‌الله الرحمن الرحیم)

آغاز می‌کنیم.

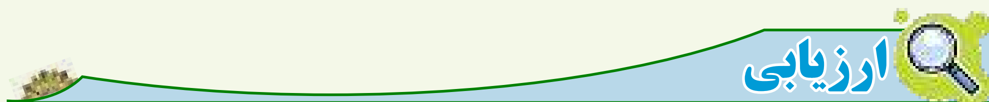
۳– شستن دو دست: قبل از وضو هر دو دست خود را تا بندها می‌شوییم.

۴– مضمضه. سه بار دهان خود را با آب می‌شوییم.

۵– استنشاق. سه بار بینی خود را با آب می‌شوییم.

سه شاگرد، به نوبت در صنف وضو را تمثیل نموده و بگویند که کدام کارها واجب و کدام کارها مستحب است.

۱– مستحبات وضو کدام‌ها اند.

۲– واجبات وضو با مستحبات وضو چه فرق دارد؟

شاگردان، مستحبات وضو را در کتابچه‌های خود بنویسند و حفظ کنند.

نجاسات و مطهرات

هدف: شناخت چیزهای نجس و پاک کننده‌های آن از نظر اسلام

پرسش‌ها:

۱- آیا می‌دانید چه چیزها نجس اند؟

۲- آیا می‌دانید پاک کننده‌ها از نظر اسلام کدام‌ها اند؟

الف: نجاسات

۱- ادرار(بول) ۲- مدفوع(غایط) ۳- مردار(حیوان که ذبح شرعی نشده)

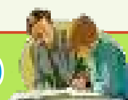
۴- خون ۵- سگ ۶- خوک ۷- شراب ۸- کافر ۹- عرق شتری که نجاست خوار است و بعضی چیزهای دیگر.

ب: بعضی از مطهرات (پاک کننده‌ها)

۱- آب

۲ - زمین، پاک کنندهٔ زیر بوت است

۳– آفتاب، پاک کنندۀ زمین و ساختمان‌ها است.
۴– استحاله (تبدیل شدن چیزی به چیز دیگر)
۵– انتقال (خون بدن انسان توسط پشه مکیده شود.)
۶– اسلام (کافری که مسلمان شود پاک است.)
۷– برطرف شدن نجاست؛ به طور مثال: اگر مرغ منقارش را به چیزی بمالد پاک می شود.

فعالیت

شاگردان، در گروه‌ها پیرامون نجاسات و مطهرات باهم صحبت کنند.
۱– نجاسات چند وکدام‌ها اند؟
۲– مطهرات کدام‌ها اند؟

ارزیابی

۱– زمین، پاک کنندۀ چه است؟
۲– آفتاب، پاک کنندۀ چه چیزها است؟

کارخانه‌گی

شاگردان، اقسام نجاسات و مطهرات را حفظ کنند.

احکام مطهرات

هدف: آشنایی شاگردان با برخی از احکام مطهرات

پرسش‌ها

۱- آیا می‌دانید کدام آب، پاک کننده است؟

۲- آیا می‌دانید وقتی زمین نجس شود چگونه پاک می‌شود؟

برخی از احکام مطهرات

یکی از پاک کننده‌ها آب است؛ آب دو قسم است ۱) آب مطلق به آبی گفته می‌شود که با چیز دیگر مخلوط نباشد و این آب پاک کننده می‌باشد. ۲) آب مضاف به آبی می‌گویند که با چیز دیگر مخلوط شده باشد؛ مانند: آب گل آلود یا از چیزی گرفته شده باشد؛ مانند: آب میوه واین آب پاک کننده نیست.

۱- آب مطلق. اگر چیزی نجس شود و آن را با آب بشوییم پاک می‌شود.

۲- آفتاب. اگر زمین یا دیواری نجس شود و عین نجاست

در آن نباشد و با آفتاب خشک شود، پاک می‌گردد.

۳– زمین. اگر کف پا، یا زیر بوت انسان نجس شود، در صورتی که عین نجاست در آن نباشد و انسان چند قدمی روی زمین راه برود پاک می‌شود.

۴– استحاله: چیزی نجس باشد و تبدیل به چیز دیگر شود؛ مانند: چوب نجس بسوزد و تبدیل به خاکستر شود پاک می‌شود.

فعالیت

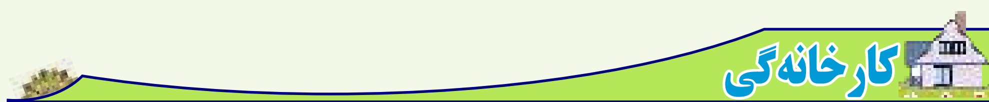
شاگردان در باره نجاسات و مطهرات در گروه‌ها باهم صحبت نمایند.

ارزیابی

۱– چه چیزهای نجس است؟

۲– آب، چه چیزها را پاک می‌کند؟

کارخانه‌گی

شاگردان، احکام مطهرات را که در درس آمده حفظ کنند.

موجبات و مبطلات وضو

هدف: آشنایی با مو جبات و مبطلات (باطل کننده ها) وضو

پرسش‌ها

۱– آیا می‌دانید برای کدام اعمال، وضو گرفتن واجب می‌شود؟
۲– چه چیزهایی وضو را باطل می‌کند؟

با وضو بودن همیشه کار خوبی است و ثواب دارد اما بعضی اوقات وضو کردن واجب می‌شود؛ به طور مثال: وقتی می‌خواهیم نماز بخوانیم باید وضو کنیم؛ چون بدون وضو نماز باطل است. هنگامی که به خط قرآن کریم، نام‌های خداوند ﷻ، نام‌های انبیا و نام‌های امامان معصوم علیهم‌السلام دست می‌زنیم باید وضو داشته باشیم.

باطل کننده (مبطلات) وضو عبارتند از:

۱– ادرار کردن
۲– مدفوع کردن

۳- خارج شدن باد از مخرج غایط
۴- خوابیدن، به نحوی که گوش نشنود و چشم نبیند
۵- چیزهایی که عقل را از بین می‌برد، مانند: دیوانه‌گی، مستی و بیهوشی

فعالیت

شاگردان، در بارۀ موجبات و مبطلات وضو در گروه‌ها باهم بحث نمایند.

ارزیابی

۱- برای چه کارهایی باید وضو کنیم؟
۲- خواب در چه صورت نماز را با طل می‌کند؟

کارخانه‌گی

شاگردان، باطل کننده‌های وضو را در کتابچه‌های خود بنویسند.

فواید نماز

هدف: آشنایی با فواید معنوی و اجتماعی نماز

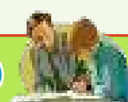
پرسش

دربارهٔ فایده‌های نماز چه می‌دانید؟

ما مسلمانان به دستور خداوند متعال در یک شبانه روز پنج وقت نماز می‌خوانیم. انسان وقتی نماز می‌خواند، خداوند متعال را عبادت می‌کند. عبادت خداوند‌ﷻ باعث کمال انسان می‌شود.

نماز بالاترین نوع عبادت خداوند‌ﷻ است. نماز اصل و پایهٔ دین است. اگر نماز انسان قبول شود، باقی اعمال او نیز قبول می‌شود و اگر نماز قبول نشود، باقی اعمال نیز قبول نمی‌شود. نماز معراج مؤمن است، یعنی انسان با خواندن نماز به خداوند‌ﷻ نزدیک می‌شود. کسی که نماز می‌خواند به کارهای بد دست نمی‌زند و از گناهان دوری می‌کند. به

همین سبب خداوند می‌فرماید: اَقِمِ الصَّلاَةَ إِنَّ الصَّلاَةَ تَنْهَی عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنکَرِ؛ یعنی نماز بخوان، چون نماز خواندن [انسان را] از کارهای بد و گناه منع می‌کند[1]. خواندن نماز به طور صحیح و با شرایط آن باعث می‌شود تا به دیگران ضرر نرسانیم، به مال مردم خیانت نکنیم و وظیفهٔ خود را به خوبی انجام دهیم.

فعالیت

شاگردان، در بارهٔ فایده‌های خواندن نماز در گروه‌ها صحبت نمایند.

ارزیابی

خواندن نماز چه فایده دارد؟

کارخانه‌گی

شاگردن، آیهٔ مبارک را که در مورد نماز گفته شده است با معنای آن حفظ کنند.

۱- [عنکبوت/٤٥]

شرایط صحت نماز

هدف: آشنایی بیشتر با شرایط صحت نماز

پرسش‌ها

۱- آیا با هر نوع لباسی می‌توان نماز خواند؟

۲- آیا می‌دانید چه کارهایی را باید انجام دهیم تا نماز ما صحیح باشد؟

خداوند مهربان برای صحیح انجام شدن نمازهای ما مسلمانان شرایطی را معین کرده است که باید رعایت کنیم و برخی از این شرایط عبارتند از:

۱- وضو داشتن: نمازگزار باید وضو داشته باشد و نمی‌تواند بدون وضو نماز بخواند.

۲- پاکیزه‌گی: بدن، لباس و جای (به خصوص جای سجده) نمازگزار باید پاک باشد و به نجاست آلوده نباشد.

۳- پوشش اسلامی: نمازگزار نباید برهنه باشد. پوشش ضروری برای مردان این است که از ناف تا زانو پوشیده باشد.

اما برای زنان پوشش تمام بدن لازم است، به غیر از صورت، هردو دست تا بندها و هردو پا تا بندها.

۴- غصبی‌نبودن لباس و مکان: لباس و مکان باید مال خود شخص باشد و یا از صاحبش اجازه گرفته باشد؛ پس اگر کسی مال دیگران را دزدیده باشد و یا به زور گرفته باشد، نمی‌تواند با آن نماز بخواند.

۵- رعایت وقت: نمازهای پنجگانه اوقات مخصوصی دارد که هرکدام باید در وقت خود خوانده شود.

۶- مکان مناسب: مکان نماز باید ثابت باشد، یعنی پست و بلند و یا لرزان نباشد.

فعالیت

شاگردان، در گروه‌ها راجع به محتوای درس باهم صحبت کنند.

ارزیابی

۱- شرایط صحیح بودن نماز کدام است؟

۲- پوشش اسلامی برای زنان چیست؟

کارخانه‌گی

شاگردان، شرایط صحت نماز را حفظ کنند.

واجبات و ارکان نماز

هدف: آشنایی بیشتر با واجبات و ارکان نماز

پرسش‌ها

۱– به نظر شما، واجبات و ارکان نماز کدام‌ها اند؟

۲– چه تفاوتی بین واجبات و ارکان نماز وجود دارد؟

اجزای واجب نماز دو قسم‌اند:

۱– اعمالی که اگر سهوی کم یا زیاد شوند، نماز باطل نمی‌شود و اگر عمدی کم یا زیاد شوند، نماز باطل می‌شود. به این اعمال واجبات نماز گفته می‌شود.

۲– اعمالی که اگر به طور عمدی یا سهوی کم یا زیاد شوند، نماز باطل می‌شود. به این اجزاء ارکان نماز گفته می‌شود.

واجبات نماز، یازده چیز اند:

۱– نیت: قصد خواندن نماز را داشتن

۲– قیام: ایستادن به نماز
۳– تکبیرة الاحرام: الله اکبر گفتن بعد از نیت
۴– قرائت: خواندن سورۀ حمد و یک سورۀ دیگر
۵– رکوع: خم شدن در برابر خداوند جلّ جلاله
۶– سجود: پیشانی به زمین گذاشتن در برابر خداوند جلّ جلاله
۷– ذکر: در حال رکوع و سجود خواندن ذکر آن
۸– تشهد
۹– سلام دادن بعد از تشهد آخر نماز
۱۰– ترتیب: اجزای نماز را در جای خودش انجام دادن
۱۱– موالات: پی در پی انجام دادن اعمال نماز

ارکان نماز پنج چیز است:

۱) نیت
۲) تکبیرة الاحرام
۳) قیام در وقت گفتن تکبیرة الاحرام و قبل از رکوع
۴) رکوع
۵) سجود

فعالیت

شاگردان، دو نفری واجبات و ارکان نماز را ازیکدیگر بپرسند.

ارزیابی

۱– واجباب نماز کدام‌ها اند؟

۲– ارکان نماز کدام‌ها اند؟

۳– اگر برخی از واجبات نماز را ترک کنیم، آیا نماز باطل می‌شود؟

کارخانه‌گی

شاگردان، واجبات و ارکان نماز را حفظ کنند.

اوقات نمازهای پنجگانه

هدف: آشنایی بیشتر با اوقات نمازهای پنجگانه

پرسش‌ها

۱– آیا می‌دانید مسلمانان در یک شبانه‌روز چند وقت نماز می‌خوانند؟

۲– آیا وقت هر نماز را می‌دانید؟

ما مسلمانان در یک شبانه روز پنج وقت نماز می‌خوانیم. یک مسلمان همان‌گونه که باید نماز را یاد داشته باشد؛ باید وقت آنرا نیز بداند؛ زیرا اگر خارج از وقت معین نماز بخواند، صحیح نیست. در این درس می‌خواهیم وقت هر نماز را بشناسیم:

۱– نماز صبح: اولین نمازی که یک مسلمان در شبانه‌روز می‌خواند، نماز صبح است. وقت نماز صبح از طلوع فجر تا طلوع آفتاب است.

۲– نماز ظهر: دومین نمازی که یک مسلمان در یک شبانه روز می‌خواند، نماز ظهر است. نماز ظهر زمانی خوانده می‌شود که خورشید از وسط آسمان به طرف غرب متمایل شود.

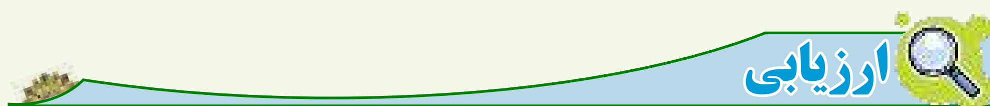
۳– نماز عصر: نماز عصر بعد از نماز ظهر خوانده می‌شود و تا وقتی که خورشید غروب نکرده، می‌توان نماز عصر را خواند.

۴– نماز مغرب: نماز مغرب وقتی خوانده می‌شود که خورشید غروب کرده باشد و سرخی یی که بعد از غروب آفتاب در شرق به وجود می‌آید، از بین رفته باشد.

۵– نماز عشاء: نماز عشاء را بعد از نماز مغرب و تا قبل از نیمهٔ شب می‌توان خواند.

شاگردان، در گروه‌های سه نفری دربارهٔ اوقات نماز بحث نمایند.

۱– وقت خواندن نمازصبح را بیان کنید.

۲– نماز مغرب چه وقت خوانده می‌شود؟

شاگردان، اوقات نماز را در کتابچه خود بنویسند.

رکعات نماز

هدف: آشنایی شاگردان با تعداد رکعات نمازهای پنجگانه

پرسش‌ها

۱- آیا می‌دانید که نماز صبح، چند رکعت است؟

۲- آیا می‌دانید که نماز ظهر، چند رکعت است؟

نمازها دو قسم‌اند :واجب و مستحب. نمازهای واجب را باید بخوانیم، اگر نخوانیم گناه دارد ؛ولی نمازهای مستحب اگر خوانده شود ثواب دارد و اگر خوانده نشود، گناه ندارد. نمازهای واجب زیاد اند و در این درس تنها رکعات نمازهای پنجگانه را یاد می‌گیریم:

۱- نماز صبح: دو رکعت خوانده می‌شود.

۲- نماز ظهر: چهار رکعت خوانده می‌شود.

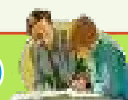
۳- نماز عصر: چهار رکعت خوانده می‌شود.

۴- نماز مغرب (شام): سه رکعت خوانده می‌شود.

۵- نماز عشاء (خفتن): چهار رکعت خوانده می‌شود.

باید توجه داشت که در دو رکعت اول همه نمازها، حمد و یک سورۀ کامل از قرآن کریم را می‌خوانیم؛ ولی در رکعت‌های

سوم و چهارم می‌توانیم تنها سورهٔ حمد را بخوانیم و می‌توانیم تسبیحات اربعه را بخوانیم. تسبیحات اربعه چنین است: سُبحانَ اللّٰه وَالحَمدُ لِلّٰه وَ لاَ اِلٰهَ اِلاَّ اللّٰه وَ اللّٰه اَکْبَرُ.

فعالیت

شاگردان، به چند گروه تقسیم شوند و در بارهٔ رکعت‌های نماز باهم بحث کنند.

ارزیابی

۱– رکعت‌های نمازهای پنجگانه را بیان کنید.

۲– در رکعت سوم و چهارم نماز چه خوانده می‌شود؟

کارخانه‌گی

شاگردان، تسبیحات اربعه را حفظ کنند.

ادای نماز چهاررکعتی

هدف: یادگیری خواندن نماز چهاررکعتی

پرسش

آیا می‌توانید نماز چهاررکعتی (مانند نماز ظهر)را بخوانید؟

دراین درس یاد می‌گیریم که نمازهای چهار رکعتی (مانند نمازهای ظهر، عصر و عشاء) چگونه ادا می‌گردند بعد از آن‌که وضو نمودیم، ۱) رو به قبله ایستاد می‌شویم؛ ۲) نیت می‌کنیم ۳) تکبیرةالاحرام می‌گوییم.۴) سورۀ حمد را با سورۀ اخلاص یا یک سورۀ کامل دیگر می‌خوانیم. ۶) به رکوع می‌رویم و سه مرتبه سُبْحَانَ اللّٰه یا یک مرتبه سُبْحَانَ رَبِّیَ الْعَظِیمِ وَبِحَمْدِهْ می‌گوییم۷) بعد از رکوع به صورت کامل می‌ایستیم و می‌گوییم: سَمِعَ اللّٰه لِمَنْ حَمِدَه؛ ۸) بعد به سجده می‌رویم و سه بار سُبْحَانَ اللّٰه یا یک مرتبه سُبْحَانَ رَبِّیَ الاَعْلَی وَ بِحَمْدِهْ می‌گوییم ۹) بعد، اللّٰه اکبر گفته و می‌نشینیم

و دوباره الله اکبر گفته به سجده می‌رویم. ۱۰) بعد، الله اکبر گفته می‌نشینیم و دوباره می‌ایستیم و رکعت دوم را مانند رکعت اول می‌خوانیم. ۱۱) بعد از تمام کردن سورهٔ، دعای قنوت می‌خوانیم. رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُنْيَا حَسَنَةً وَ فِي الآخِرَةِ حَسَنَةً وَ قِنَا عَذَابَ النَّارِ. دعای دیگری نیز می‌توان در قنوت خواند. ۱۲) رکوع و دو سجده را انجام می‌دهیم. ۱۳) بعد می‌نشینیم و تشهد می‌خوانیم: أَشْهَدُ اَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيْكَ لَهُ وَ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَ رَسُولُهُ. أَللَّهُمَّ صَلِّ عَلَي مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ.

۱۴) بعد از تشهد به رکعت سوم ایستاد می‌شویم و می‌توانیم تنها سورهٔ فاتحه را بخوانیم و یا تسبیحات اربعه(سبحان الله والحمد لله و لااله الاالله و الله اکبر) بخوانیم. بعد از آن به رکوع می‌رویم و دو سجده می‌کنیم. ۱۵) دوباره ایستاد شده رکعت چهارم را مانند رکعت سوم می‌خوانیم و بعد از دو سجده تشهد می‌خوانیم و سلام می‌دهیم: السلام عليك ايها النبي و رحمة الله و بركاته، السلام علينا و علي عباد الله الصالحين، السلام عليكم و رحمة الله و بركاته.

فعالیت

شاگردان، در باره چگونه‌گی خواندن نماز چهار رکعتی، با هم صحبت کنند.

ارزیابی

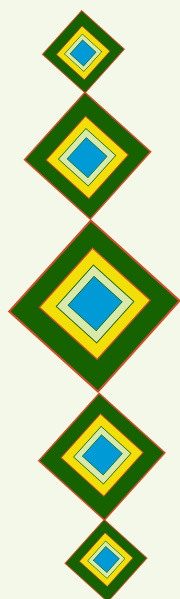
۱– در نماز چهار رکعتی چند تشهد خوانده می‌شود؟

۲– تسبیحات اربعه در کدام رکعت‌ها خوانده می‌شود؟

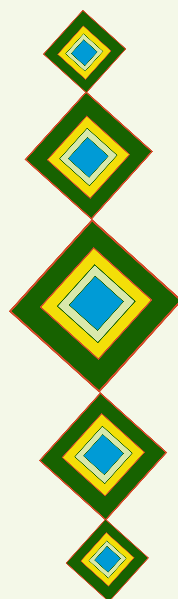
کارخانه‌گی

شاگردان، تشهد و سلام را در خانه حفظ کنند.

فصل سوم

آداب و اخلاق

حقوق والدین

هدف: آشنای با حقوق والدین و رعایت آن

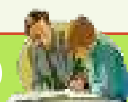
پرسش

آیا می‌دانید که پدر و مادر چه حقوقی بالای ما دارند؟

مادر و پدر حقوق زیادی بر ما دارند. آن‌ها در کودکی برای ما زحمت های زیادی کشیده اند. در قرآن کریم می خوانیم که: با مادر و پدر خود نیکی کنید و با آن‌ها به نرمی و مهربانی صحبت کنید. برای درک اهمیت حقوق والدین به داستان زیر توجه کنید:

سه برادر باهم در محلی کار می‌کردند. یکی از آن‌ها جوان پرهیزکاری بود که برای کسب رضایت مادر خود بسیار تلاش می‌کرد. او هر روز پیش از بیرون رفتن از خانه، دست مادرش را می‌بوسید و با اجازۀ او دنبال کار خود می رفت؛ ولی دو برادر دیگر توجه چندانی به مادر خود نداشتند. روزی مادر شان در خواب بود و پسر خوبش برای آن‌که از مادرش اجازه

رفتن بگیرد و با او خداحافظی نماید، مدتی منتظر ماند تا بیدار شود. بعد از آن‌که مادرش بیدار شد، با او خداحافظی کرده و رفت. وقتی او نزد برادران خود رسید، آن‌ها سؤال کردند که چرا دیر آمدی؟ او در جواب گفت: سعی کردم برای خود در بهشت جایی به دست آورم؛ زیرا پیامبر بزرگوار فرموده است: «بهشت زیر پای مادران است». بعد برای آن‌ها توضیح داد که چرا دیر آمده است.

فعالیت

شاگردان، در گروه‌های سه نفری دربارهٔ حقوق والدین صحبت نموده و بگویند که چرا والدین بر ما حق دارند.

ارزیابی

۱– خداوند ﷻ در بارهٔ رفتار با پدر و مادر چه فرموده است؟

۲– پیامبر گرامی اسلام ﷺ در باره مادر چه فرموده است؟

کارخانه‌گی

شاگردان، در بارهٔ احترام به والدین چند سطر بنویسند.

حقوق اقارب

هدف: آشنایی با حقوق اقارب

پرسش‌ها

۱- آیا می‌دانید که خویشاوندان و اقارب ما چه حقوقی بر ما دارند؟

۲- اگر یکی از خویشاوندان شما مریض شود شما چه کار می‌کنید؟

اقارب یعنی خانواده‌های که با انسان رابطهٔ نسبی و یا خویشاوندی دارند. اقارب و خویشاوندان حقوقی بر ما دارند که باید آن‌ها را رعایت نماییم. در دین مبین اسلام به رعایت حقوق اقارب صلهٔ رَحِم گفته می‌شود. خداوندﷻ از ما می‌خواهد که با خویشاوندان خود روابط خوب و حسنه داشته باشیم و به یکدیگر کمک نماییم.

ما باید با اقارب و خویشاوندان خود رفت و آمد داشته باشیم، در غم و شادی آن‌ها اشتراک کنیم و به آن‌ها کمک نماییم. اگر کدام کسی از اقارب ما مریض شود باید به عیادت

او برویم، غیبت و بدگویی آن‌ها را نکنیم و در مورد آن‌ها همیشه خیرخواه باشیم.

رعایت صلهٔ رحم و روابط نیک با اقارب و خویشاوندان موجب رضای خداوند است و سبب تحکیم روابط اجتماعی می‌شود.

فعالیت

شاگردان، درباره حقوق اقارب و صلهٔ رحم باهم صحبت نمایند.

ارزیابی

۱– اقارب به کی‌ها گفته می‌شود؟

۲– صلهٔ رحم چیست؟

کارخانه‌گی

شاگردان، معنای صلهٔ رحم را در کتابچه خود بنویسند.

فایدهٔ علم

هدف: آشنایی با فایده‌های علم

پرسشها

۱– آیا می‌دانید علم چه فایده‌های دارد؟

۲– آیا می‌دانید بین عالم و جاهل چه فرق وجود دارد؟

چوشمع از پی علم باید گداخت
که بی علم نتوان خدا را شناخت

پیامبر گرامی اسلام ﷺ فرموده است: طلب کننده دانش؛ یعنی عالم درمیان نادانان و جاهلان، مانند زنده در بین مرده‌گان است.

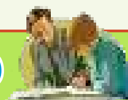
علی علیه‌السلام جمله‌های بسیار زیبایی فرموده است:

– هیچ گنجی سودمندتر از علم نیست و همچنین فرموده علم و دانش کسب کنید تا در پرتو آن حیات را به دست آورید.

دانش بیاموزید که آموزش آن حسنه است. به وسیلهٔ علم، خداوند ﷻ اطاعت و عبادت می شود و با علم خداوند ﷻ شناخته می‌شود و به وسیلهٔ علم، صلهٔ ارحام انجام می شود و از حلال و حرام الهی آگاهی پیدا می‌شود.

حضرت صادق علیه‌السلام فرموده:

هر چیزی زکاتی دارد و زکات علم، تعلیم به کسانی است که شایسته‌گی آن را دارند.

فعالیت

شاگردان، در گروه‌های سه نفری درس را به نوبت بخوانند.

ارزیابی

۱– کدام معصوم علیه‌السلام گفته است که بنده‌گی خدا با علم امکان‌پذیر است؟

۲– زکات علم چیست ؟

کارخانه‌گی

شاگردان، خط اول و دوم درس را یک بار در کتابچه‌های خود بنویسند.

احترام معلم

هدف: آشنایی با وظایف شاگردان در برابر معلم

پرسش: آیا می‌دانید معلم چه حقوقی بالای ما دارد؟

احترام معلم، یعنی مقام معلم را بدانیم و حق او را مراعات کنیم.

۱- مقام معلم: معلمان یکی از برجسته ترین مقام‌ها را در دین مقدس اسلام دارند، معلمان وظیفهٔ تعلیم و تربیت افراد جامعه را به عهده دارند. خداوند متعال نخستین معلم انسان‌ها است.

حضرت رسول ﷺ می فرماید:

معلمی که به بنده‌گان خدا راه های خیر و سعادت را می آموزاند، ساکنان آسمان و زمین، از پیشگاه خداوند ﷻ برای او طلب آمرزش و مغفرت می کنند.

مولای متقیان علی علیه‌السلام می فرماید:

هر کس به من چیزی آموخت، من را بندهٔ خود کرد.

بزرگان دین اسلام فرموده اند: معلمی شغل انبیا است.

۲– حقوق معلم

به معلم احترام بگذاریم.

در پیشگاه معلم با ادب بنشینیم.

به صحبت او دقت کرده و عمل نماییم.

در مقابل او گشاده‌رو باشیم

با صدای بلند با او سخن نگوییم.

عیب او را بپوشانیم و خوبی های او را آشکار سازیم.

نزد او از دیگری با بدی یاد نکنیم.

اگر کسی بدیِ او را می‌گوید، از او دفاع کنیم.

فعالیت

شاگردان، دربارۀ مقام معلم دو نفری صحبت کنند.

ارزیابی

۱– دربارۀ مقام معلم، حضرت رسول ﷺ چه فرموده است؟

۲– دربارۀ مقام معلم، حضرت علی علیه‌السلام چه گفته است؟

۳– معلمی شغل کی است؟

۴– پنج حق از حقوق معلم را بیان دارید؟

کارخانه‌گی

شاگردان، شش حق مهمتر معلم را در شش جمله، در کتابچه‌های خود بنویسند.

آداب مسجد

هدف: آشنایی با آداب مسجد

پرسش‌ها

۱– آیا می‌دانید که مسجد آدابی دارد؟

۲– کدام آداب مسجد را می‌دانید؟

مسجد اهمیت زیادی در اسلام دارد. مسجد جای عبادت و پرستش خداوند جل‌جلاله است. به همین خاطر است که گفته می‌شود مسجد خانۀ خدا جل‌جلاله است. نماز در مسجد خیلی ثواب دارد باید بدانیم که مسجد آدابی دارد که هر مسلمان باید آن‌ها را مراعات نماید:

۱– زیاد به مسجد برود.

۲– وقتی وارد مسجد شد، اول پای راست را بگذارد و هنگام خارج شدن پای چپ خود را پیش بگذارد.

۳– با وضو داخل مسجد شود.

۴– وقتی داخل مسجد شد، دو رکعت نماز بخواند.

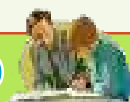
۵– در مسجد صدای خود را بلند نکند.

۶– در مسجد به عبادت خداوند ﷻ مشغول شود و از گفتگو در بارهٔ امور دنیوی پرهیز نماید.

۷– در پاکیزه نگهداشتن مسجد کوشش نماید.

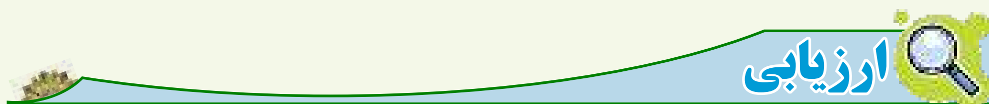
۸– وقتی به مسجد می‌رود، لباس پاکیزه بپوشد، از خوشبویی استفاده کند و از خوردن سیر و پیاز که دهان را بدبو می‌سازد، پرهیز نماید.

۹– زودتر از دیگران به مسجد برود و دیرتر از دیگران بیرون بیاید.

فعالیت

شاگردان، به چند گروه تقسیم شوند و در باره آداب مسجد باهم صحبت کنند.

ارزیابی

۱– چرا آداب مسجد را باید رعایت کنیم؟

۲– آداب مسجد را نام ببرید؟

کارخانه‌گی

شاگردان، آداب مسجد را در کتابچه‌های خود بنویسند.

آداب راه رفتن

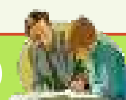
هدف: شناخت آداب راه رفتن صحیح

پرسش

راه رفتن چه آدابی دارد؟

در دین مقدس اسلام، راه رفتن حکم و آدابی دارد.
خدای تعالی می فرماید: (در روی زمین با تکبر(خود نمایی) گام برمدار.)
در راه رفتن اعتدال و وقار را رعایت کن وچشمت را از آنچه که دین از آن منع کرده، فرو بند وخداوند متعال را بسیار یاد کن.
در گذرگاه ها، با مردم بسیار سخن مگو، که این از بی ادبی است. امام صادق علیه‌السلام فرموده است:
اگر عاقل وخردمند استی، هنگام رفتن به جایی، با عزمی استوار و نیّتی صادق گام بردار؛ زیرا نفس همواره در خطر

غلتیدن به حرام است. در حال راه رفتن، تفکر کن و از عجایب آفرینش عبرت گیر و آن‌ها را سخریه مپندار. و با تکبر راه مرو و در راه‌ها مزاحمت برای دیگران ایجاد نکن.

فعالیت

شاگردان، در مورد راه رفتن خوب و راه رفتن بد با یکدیگر بحث کنند.

ارزیابی

۱– قرآن فرموده: در روی زمین با......... گام برمدار.

۲– و چشمت را از آنچه که با ...... سازگاری ندارد، فرو بند.

کارخانه‌گی

قرآن، در بارهٔ آداب راه رفتن چه فرموده است؟ شاگردان در سه سطر بنویسند.

آداب سخن گفتن

هدف: آشنایی با آداب سخن گفتن

پرسش: آیا می‌دانید سخن گفتن چه آدابی دارد؟

سخن گفتن آدابی دارد که هر مسلمان باید بداند و مراعات کند:

انسان نباید زیاد سخن بگوید.

انسان نباید در بین صحبت دیگران حرف بزند.

اگر چیزی را از دیگری بپرسند نباید جواب بدهد.

انسان باید معتدل سخن بگوید، صدای خود را زیاد بلند و یا آهسته نکند.

اگر کسی با او سخن می گوید اول بشنود؛ سپس پاسخ دهد.

آنچه را که می خواهد بگوید، ابتدا در ذهن خود آورده و روی آن دقت کند.

حرف خود را تکرار نکند؛ مگر آن که به تکرار نیاز باشد.

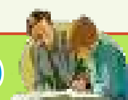
در سخنان خود به کسی فحش و ناسزا نگوید و از شوخی‌های بیهوده دوری کند.

از لجاجت و سماجت به ویژه با بزرگان و سفیهان بپرهیزد.

اگر هنگام بحث، طرف مقابل را بهتر دید، انصاف داشته و اقرار کند.

از غیبت و سخن چینی، تهمت و دروغ اجتناب کند.

شنیدن انسان، از سخن گفتن او بیشتر باشد. از حکیمی پرسیدند که چرا گوش دادن تو بیشتر از گفتن توست؟ گفت: چون مرا دو گوش داده اند و یک زبان؛ یعنی دو برابر آنچه که می‌گویم باید بشنوم.

فعالیت

شاگردان، به صورت گروهی بحث کنند.

۱- بیشتر بگوییم ویا بشنویم؟ توضیح دهید.

۲- درسخن گفتن از چه چیزهایی پرهیز کنیم؟

ارزیابی

۱- انسان نباید در بین ..... دیگران........ بزند.

۲- انسان باید....صحبت کند صدای خود زیاد و..... نکند.

۳- انسان هنگام سخن از چه چیزها دوری کند؟

کارخانه‌گی

شاگردان، سه ادب از ضروری‌ترین آداب سخن گفتن را در کتابچه‌های خود بنویسند.

فواید مسواک زدن

هدف: آشنایی با فایده‌های مسواک زدن

پرسش

آیا می‌دانید مسواک کردن دندان‌ها چه فایده دارد؟

مسواک و بُرس کردن دندان‌ها یکی از بهترین و پسندیده‌ترین کارها است. رسول خدا ﷺ فرموده: مسواک، «دهان را پاک و رضایت خداوند را فراهم می‌کند». آن حضرت، مسواک را از سنّت‌های مؤکد قرار داد.

امام صادق علیه‌السلام فرمود:

در مسواک، فوایدی است برای ظاهر و باطن انسان که خردمندان نمی توانند آن را کامل برشمارند.

پیامبر گرامی اسلام ﷺ استفاده از مسواک را مَثَلی برای اهل آگاهی و بیداری قرار داده است؛ چرا که دندان آفریدهٔ خدای تعالی و ابزار خوردن و جویدن است. پاکی و سلامتی دندان باعث سلامتی قلب و معده می‌گردد.

خداوند مهربان می‌فرماید: (به درستی که خداوند توبه

کننده‌گان و پاکیزه‌گان را دوست دارد.)

هر روز باید دندان‌های خود را برس و یا مسواک بزنیم، تا هم اطاعت پروردگار را کرده باشیم و هم دهان و دندان‌ها را از بوی بد و پوسیده‌گی نجات بدهیم.

فعالیت

شاگردان، دربارهٔ فایده‌های مسواک در گروه‌های سه نفره با هم بحث کنند.

ارزیابی

۱- برس دندان ومسواک چه فایده دارد؟

۲- امام صادق علیه‌السلام دربارهٔ مسواک و فایده‌های آن چه فرموده است؟

کارخانه‌گی

شاگردان، فایده‌های مسواک و برس دندان را در سه سطر بنویسند.

حفاظت محیط زیست

هدف: آشنایی با محیط زیست و حفاظت از آن

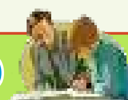
پرسش‌ها

۱– آیا می‌دانید که محیط زیست چیست؟

۲– آیا می‌دانید که وظیفهٔ ما در برابر محیط زیست چیست؟

دشت، کوه، کوچه، جاده و حویلی خانهٔ ما محیط زیست ما استند. همان طوری که تلاش می‌کنیم بدن و خانهٔ خود را پاک نگهداریم؛ باید محیط زنده‌گی ما نیز پاک باشد. کوشش کنیم تا خانه، حویلی، کوچه، شهر، ده، آب‌های کاریز، چشمه و چاه را پاک نگهداری نماییم، نهال و شاخه‌های درختان را قطع نکنیم و از نباتات و نهال‌های اطراف خانه وحویلی خوب مواظبت نماییم. کثافات و خاکروبه‌ها را در جای مخصوص آن بریزیم و آن را در کوچه و اطراف خانه نریزیم؛ زیرا مکروب‌های آن در محیط پخش شده و ما را مریض می‌سازد.

دین مبین اسلام همواره ما را به پاکی و پاکیزه‌گی دعوت می‌نماید. پیامبر بزرگوار ما فرموده است «نظافت و پاکیزه‌گی جزء ایمان است.» یعنی مسلمان باید همیشه پاک باشد و محیط پاکیزه داشته باشد.

فعالیت

شاگردان، به چند گروه تقسیم شوند و در بارۀ وظایف خود در قبال محیط زیست بحث کنند؛ سپس نمایندۀ گروه‌ها خلاصۀ نظر گروه را به همصنفان بیان کند.

ارزیابی

۱– وظایف ما، در برابر محیط زیست چیست؟

۲– پیامبر اسلام در بارۀ نظافت چه فرموده است؟

کارخانه‌گی

شاگردان، با کمک والدین خود، در بارۀ محیط زیست پاک چند سطر بنویسند.

ارزش صحت

هدف: آشنایی با ارزش صحت

پرسش‌ها

۱– آیا می‌دانید که صحت و تندرستی چقدر با ارزش است؟

۲– برای حفظ صحت خود چه کار می‌کنید؟

صحتمندی و تندرستی یکی از نعمت‌های بزرگ خداوند جل جلاله است. ما باید قدر این نعمت را دانسته و در نگهداری آن کوشا باشیم.

ما باید از غذاهای پاک و مفید به قدر کافی استفاده کنیم، به نظافت بدن، لباس و محیط زیست خویش همیشه توجه نماییم و از خوردن و آشامیدن چیزهایی که به بدن ما ضرر می‌رساند دوری کنیم. از پرخوری، خوردن غذاهای آلوده، خوردن میوه‌های ناشسته و نوشیدن آب ناپاک پرهیز نماییم تا مریض نشویم.

ورزش برای سلامتی بدن بسیار ضروری است. ورزش تن و روان ما را سالم و شاداب می‌سازد و انواع مرض‌ها را از ما دور می‌سازد. کودکان، نوجوانان و جوانان بیشتر از دیگران به ورزش نیاز دارند.

فوتبال، والیبال، توپ‌دنده و انواع بازی‌های محلی از جملهٔ ورزش‌های مناسب‌اند؛ البته، باید سعی نماییم که در هنگام ورزش به دیگران صدمه نرسانیم و پوشش اسلامی را مراعات نماییم.

فعالیت

شاگردان، در گروه‌ها، در بارهٔ اهمیت سلامتی و تندرستی با هم صحبت نمایند.

ارزیابی

۱– خوردن غذاهای آلوده به بدن ما چه ضرر دارد؟

۲– میوه را اول. .... بعد بخوریم.

۳– ورزش برای ما چه فایده دارد؟